Zwiększenie retencji wodnej

w Wielkopolsce Wschodniej w Powiecie Tureckim

ZEPAK Energia dla Ciebie

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

CEL

W ramach odbudowy zasobów wodnych w rejonie działalności kopalni planuje się na niespotykaną dotąd skalę działania, dzięki którym zwiększona zostanie retencja na terenie wschodniej Wielkopolski, a tereny pokopalniane zostaną przywrócone naturze i społeczeństwu. ZE PAK i Wody Polskie podpisały List intencyjny w sprawie wykorzystania wyrobisk pokopalnianych dla zwiększenia retencji we Wschodniej Wielkopolsce.

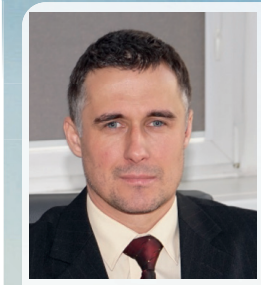

Bogumił Nowak
Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu

Jaka jest idea Programu Odbudowy Zasobów Wodnych w rejonie działalności kopalni i elektrowni Adamów?

Założeniem tego programu jest odtworzenie zasobów wód powierzchniowych i podziemnych w rejonie funkcjonowania odkrywek węgla brunatnego poprzez efektywniejsze zagospodarowanie zasobów wodnych Warty i rzek przepływających przez ten teren. Obok przerzutów wody ze zbiornika Jeziorsko poprzez Strugę Spicimierską, Kaczkę i Teleszynę w kierunku zalewanych wyrobisk pokopalnianych program zakłada również renaturyzację zdegradowanych cieków i budowę urządzeń hydrotechnicznych, służących do spowolnienia odpływu wody. Dzięki nim zwiększona zostanie retencja korytowa i gruntowa w tym rejonie. Odtworzone zostaną również wyschnięte obecnie mokradła związane z dolinami rzecznymi. Szybkie wypełnienie wyrobisk pogórniczych przełoży się z kolei, poza zwiększeniem wskaźnika retencji powierzchniowej, na odbudowę zasobów wód podziemnych w głębszych poziomach wodonośnych. Spowoduje to poprawę warunków gruntowo-wodnych w zlewni Teleszyny, Kiełbaski i Topca, obejmującymi swoim zasięgiem praktycznie cały pwoat turecki i południowa część powiatu kolskiego. Najbardziej widocznym efektem programu będzie jednak sztuczne pojezierze, które będzie składało się łącznie z kilkunastu planowanych i istniejących zbiorników wodnych o łącznej powierzchni ponad 1000 ha i pojemności blisko 210 mln m³.

W jakim tempie będą napełniane zbiorniki pokopalniane? Kiedy przewiduje się zakończenie tego procesu?

Tempo wypełniania się wyrobisk pokopalnianych zależne będzie głównie od panujących warunków hydrometeorologicznych oraz od szybkości wykonania inwestycji, przyspieszających ich zalanie. Istotne jest także na jakim etapie zalewania wyrobiska jesteśmy już w tej chwili. Zbiorniki, które są już w znacznym stopniu zalane, takie jak Koźmin czy Głowy powinny zostać wypełnione do końca 2022 roku. Najdłużej będzie napełniał się największy z projektowanych zbiorników po zamkniętej w tym roku odkrywce Adamów. Według założeń jego pełne zalanie zastąpi na koniec 2027 roku.

W jaki sposób zbiorniki będą pełniły funkcję retencyjną w odniesieniu do zbiornika Jeziorsko? Czy nadmiar wód w Jeziorsku (a tym samym w Warcie) będzie zagospodarowany w zbiornikach pokopalnianych? Ile wody będzie można dodatkowo zgromadzić?

Po osiągnięciu pełnej funkcjonalności całego systemu i zapełnieniu wyrobisk w powstałych zbiornikach będzie dostępna rezerwa powodziowa, którą można będzie wykorzystać w okresach wystąpienia wysokich stanów wód na Warcie. Mając na uwadze powierzchnię tych zbiorników oraz możliwości techniczne przerzutu wód planowanej infrastruktury doprowadzającej wodę z Jeziorska i Warty możliwe będzie czasowe przechwycenie w całym systemie blisko 6 mln m³ wody w ramach tzw. rezerwy powodziowej. Przekładając to na wartości natężenia przepływu w Warcie, pozwoli to na zmniejszenie ich na wysokości Uniejowa o 3 m³/s w okresie 23 dni. Z perspektywy przepływów maksymalnych na Warcie nie jest to może zbyt duża wartość, ale pamiętajmy, że podobny system, opierający się o zbiorniki powyrobiskowe, będzie w założeniu funkcjonował również w rejonie Konina. Wspólna praca obu tych systemów wraz z pracą zbiornika Jeziorsko wpłynie znacząco na poprawę zabezpieczenia przeciwpowodziowego terenów położonych w dolinie środkowej Warty.

W jaki sposób można wykorzystać wodę ze zbiorników w czasie intensywnej suszy?

Po zapełnieniu zbiorników pokopalnianych istniejący system doprowadzający wodę do nich będzie mógł być wykorzystywany do retencjonowania nadwyżek wód w ich obrębie. Zgormadzone wówczas wody będzie można rozdysponować w okresach niżówek do dolnych partii rzek, które będą z nimi połączone. Pozwoli to zachować w nich przepływy środowiskowe. Mając na uwadze możliwość zasilania tego obszaru wodami ze zbiornika Jeziorsko, można będzie również w wyważony sposób wykorzystać te zbiorniki do nawodnień okolicznych terenów.

Czy zbiorniki będą mogły pełnić funkcję turystyczno-rekreacyjną? Czy mogą również na nich być tworzone łowiska wędkarskie?

Tak, zbiorniki pokopalniane jak najbardziej będą w swoim założeniu pełnić funkcje rekreacyjno-turystyczną, tak jak ma to miejsce m.in. w przypadku zbiornika Przykona. Zwłaszcza te największe będą stanowiły doskonałą bazę do uprawiania sportów wodnych. Planowane jest także utworzenie na nich łowisk, na których dozwolony będzie tylko amatorski połów ryb. Parametry morfometryczne oraz dobra jakość wód przyszłych akwenów będą je również predysponowały do tego, aby wprowadzać do nich rzadkie i wymagające gatunki ryb takie jak sielawa czy sieja, co sprawi, że zyskają one na atrakcyjności.

Po jakim czasie wg Pana nastąpi odbudowa stosunków wodnych w tym regionie? Kiedy ostatecznie można się spodziewać zaniknięcia leja depresji?

Ciężko jednoznacznie określić czas, w którym stosunki wodne zostaną odbudowane na danym terenie. Tak jak wspominałem wcześniej dużo będzie zależało od panujących warunków hydrometeorologicznych. Niemniej jednak przy założeniu, że w najbliższym czasie będziemy mieli do czynienia z latami normalnymi pod względem opadów, można przyjąć, że wypełnienie wszystkich zbiorników powyrobiskowych i pełna odbudowa zasobów wód podziemnych w tym regionie nastąpi w latach 2027-2028. Lata wilgotne z większą ilością deszczu oraz wyższymi przepływami wody w Warcie i rzekach regionu będą nam sprzyjały i mogą skrócić ten proces. Lata suche z wysokim parowaniem i niskimi opadami na pewno go wydłużą. W tej pesymistycznej wizji proces pełnej odbudowy stosunków wodnych w regionie może się wydłużyć maksymalnie do 2030 roku.

PROGRAM | CZYSTA | POLSKA